

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ISSN 3083-6557 print

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Випуск 3 (50), 2025

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
“Ризики продовольчої безпеки в умовах невизначеності:
аналітика, управління, прогнозування, фінансово-маркетингові
інструменти мінімізації”*

м. Київ, МАУП, 23 грудня 2025 р.

Київ
2025

Ю. В. Лесик, А. А. Телендій

Бюджетно-фінансове забезпечення політики продовольчої безпеки держави в умовах невизначеності 144

О. Л. Донченко, А. А. Телендій

Фінансові механізми мінімізації ризиків продовольчої безпеки в державному управлінні в умовах невизначеності 147

М. М. Брендак, А. А. Телендій

Прогнозування продовольчих ризиків як інструмент стратегічного публічного управління в умовах невизначеності 150

І. М. Капеліста

Роль державної політики у забезпеченні продовольчої безпеки на засадах сталого розвитку 153

О. О. Мухін

Публічноприватне партнерство у розвитку нерухомості як інструмент мінімізації ризиків продовольчої безпеки 155

М. А. Андрєєв

Соціальна інвестиційна політика як механізм відновлення людського капіталу та підвищення продуктивності економіки в Україні 157

Є. Я. Черняк

Чорноморська зернова ініціатива: можливості та обмеження міжнародного забезпечення продовольчої безпеки в умовах війни 159

О. П. Денега

Аналіз ризиків та фінансово-маркетингові інструменти забезпечення продовольчої безпеки в умовах невизначеності 162

Т. М. Купріянова, Н. В. Макаруч, В. М. МIRONЧУК

Вплив способів зберігання на тривалість періоду спокою мікробульб різних сортів картоплі 164

О. П. Пікіч, О. В. Вишневська

Економічна ефективність комплексного застосування агротехнічних заходів у технології вирощування насіннєвої картоплі 166

О. В. Вишневська, І. В. Левківський

Економічна ефективність виробництва насіннєвої картоплі за використання рістрегуляторів рослин 169

Н. В. Писаренко, М. М. Фурдига,

Н. А. Захарчук, Т. М. Олійник

Селекційний потенціал картоплі як стратегічний ресурс продовольчої безпеки в умовах воєнного стану та кліматичних змін 171

Н. М. Маньковський

Ризик-орієнтоване управління продовольчою безпекою територіальних громад в умовах невизначеності 174

npas/pro-skhvalennia-stratehii-prodovolchoi-bezpeky-ukrainy-na-period-do-2027-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i230724-684

4. Фінансові механізми забезпечення продовольчої безпеки. *Дніпровський державний аграрно-економічний університет*. 2025. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21725/1/forum-2025-207-209.pdf>
5. Напрями забезпечення продовольчої безпеки України в умовах російсько-української війни. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2025. № 1(44). URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2025/1/4.pdf>
6. Ключові законодавчі ініціативи та заходи, спрямовані на підтримку аграрного сектора в умовах війни. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/klyuchovi-zakonodavchi-initsiatyvy-ta-zakhody-spryamovani-na-pidtrymku>

М. М. БРЕНДАК

здобувач другого (магістерського) рівня освіти, ННІУЕБ

А. А. ТЕЛЕНДІЙ

канд. наук з держ. упр., доцент кафедри ННІУЕБ

ПРОГНОЗУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧИХ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТРАТЕГІЧНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Прогнозування продовольчих ризиків є одним з ключових інструментів стратегічного публічного управління, що дозволяє державі переходити від реактивного реагування на кризи до проактивного планування та запобігання загрозам продовольчій безпеці. В Україні, де аграрний сектор зазнає постійного впливу воєнних дій, кліматичних змін, енергетичних криз, блокад експортних шляхів та глобальної волатильності цін, прогнозування ризиків набуває стратегічного значення для збереження стабільності харчового постачання, захисту вразливих груп населення та забезпечення національної безпеки [1].

Прогнозування продовольчих ризиків розуміється як системний процес ідентифікації, оцінки ймовірності та потенційних наслідків загроз (внутрішніх і зовнішніх), моделювання сценаріїв розвитку та формування превентивних заходів на основі даних, аналітики та прогнозних моделей. Актуальність теми посилюється тривалістю воєнного стану, необхідністю післявоєнного відновлення та інтеграцією з глобальними системами раннього попередження. Метою даних тез є розкрити сутність прогнозування як інструменту стратегічного управління, його методологічні основи, застосування в Україні та напрями вдосконалення.

Прогнозування в стратегічному публічному управлінні базується на принципах [2]:

- системності — врахування взаємозв'язків між факторами (виробництво, логістика, ціни, клімат, геополітика);
- сценарності — розробка кількох варіантів розвитку (оптимістичний, базовий, песимістичний, кризовий);
- інтегративності — поєднання кількісних моделей та якісних експертних оцінок;
- превентивності — орієнтація на раннє попередження та мінімізацію наслідків;
- доказовості — використання верифікованих даних та прозорих методик.

Нормативно-правова основа включає [3]:

- Стратегію продовольчої безпеки України на період до 2027 року (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р);
- Методику розрахунку індикаторів продовольчої безпеки (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 15.09.2025 № 1140);
- Національну доповідь “Цілі сталого розвитку: Україна” (продовольча безпека як Ціль 2);
- міжнародні рамки (FAO Early Warning Systems, GIEWS, IPC – Integrated Food Security Phase Classification).

Прогнозування охоплює короткострокові (сезонні, 6–12 місяців), середньострокові (3–5 років) та довгострокові (до 2030 року) горизонти, з урахуванням воєнних, кліматичних, економічних та геополітичних факторів.

Система прогнозування продовольчих ризиків включає такі ключові компоненти [4]:

- моніторинг індикаторів та раннє попередження: супутниковий моніторинг посівів (NDVI, врожайність, EOSDA, NASA Harvest); аналіз ринкових даних (ціни, запаси, експорт/імпорт); глобальні системи (FAO GIEWS, WFP VAM);
- кількісні методи: економіко-математичні моделі (балансові, оптимізаційні, регресійні); моделі машинного навчання та штучного інтелекту для прогнозу врожайності та цін; сценарне моделювання (Monte Carlo, what-if аналіз);
- якісні методи: експертні оцінки (Дельфі, SWOT, PESTLE); матриці ризиків та ймовірнісні оцінки;
- інтегровані платформи: Державний аграрний реєстр + дані Держстату, Мінагрополітики, митниці; цифрові дашборди для стратегічного рівня (Кабмін, РНБО, Мінагрополітики).

На регіональному та місцевому рівнях прогнозування реалізується через оцінку локальних ризиків (мінування земель, енергозабезпечення, міграція населення) та інтеграцію в програми громад.

В умовах невизначеності основні виклики [5]:

- обмежена доступність даних з окупованих та прифронтових територій;
- висока волатильність зовнішніх факторів (війна, санкції, клімат);

- недостатня інтеграція даних між відомствами;
- брак кваліфікованих фахівців з прогнозного моделювання;
- залежність від міжнародних джерел даних та технологій.

Пропозиції щодо вдосконалення [6]:

- створити національну систему раннього попередження продовольчих ризиків (інтегрована платформа з AI-аналітикою);
- розробити та затвердити Методику прогнозування продовольчих ризиків як нормативний документ;
- посилити співпрацю з міжнародними організаціями (FAO, WFP, ЄС) для обміну даними та методологіями;
- впровадити регулярне сценарне планування на рівні Стратегії до 2027 року та її оновлень;
- розвивати кадри: спеціалізовані програми підготовки аналітиків у Мінагрополітики, НАДС, університетах;
- інтегрувати прогнозування ризиків у всі рівні стратегічного планування (національний, регіональний, місцевий).

Прогнозування продовольчих ризиків перетворюється на потужний інструмент стратегічного публічного управління, що дозволяє державі не лише реагувати на кризи, а й активно формувати стійку продовольчу систему. В Україні його розвиток є критично важливим для подолання воєнних викликів та підготовки до довгострокового відновлення. Перехід до інтегрованої, цифровізованої та сценарно-орієнтованої системи прогнозування підвищить ефективність державної політики, мінімізує втрати та забезпечить стабільність харчового постачання в умовах тривалої невизначеності. Подальші дослідження мають фокусуватися на оцінці точності прогнозних моделей в умовах гібридних загроз та інтеграції AI у національні системи раннього попередження.

Джерела

1. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.07.2024 № 684-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-strategii-prodovolchoi-bezpeky-ukrainy-na-period-do-2027-roku-ta-zatverdzhennia-operatsiinoho-planu-zakhodiv-z-ii-realizatsii-i230724-684>
2. Forecasting expected food safety risks in the context of public administration. *ResearchGate*. 2023–2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/371128892_Forecasting_expected_food_safety_risks_in_the_context_of_public_administration
3. Food security risk in Ukraine: assessment and forecast. *AgEcon Search*. URL: <https://ageconsearch.umn.edu/record/308586>
4. Концептуальні засади оцінки викликів та ризиків в стратегуванні розвитку продовольчих систем. *Продовольчі ресурси*. URL: <https://iprjournal.kyiv.ua/index.php/pr/article/view/728>
5. Аналіз продовольчої безпеки України: сучасні реалії та майбутні тренди. *ResearchGate*. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/391265261_

6. Оцінка продовольчої безпеки, потреб у відновленні в Україні та вплив цін на енергоресурси на сільське господарство України. *Kyiv School of Economics*. URL: <https://kse.ua/ua/kse-research/otsinka-prodovolchoyi-bezpeki-ta-potreb-u-vidnovlenni-v-ukrayini>

І. М. КАПЕЛІСТА

канд. наук з держ. упр., доц. ННІУЕБ МАУП

<https://orcid.org/0000-0002-1983-4617>

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Продовольча безпека є однією з базових складових національної безпеки держави та визначальною передумовою сталого соціально-економічного розвитку суспільства. У сучасних умовах глобалізації, загострення геополітичних конфліктів, кліматичних змін і зростання соціально-економічної нестабільності проблема забезпечення продовольчої безпеки набуває стратегічного значення. Для України актуальність цього питання посилюється наслідками повномасштабної війни, що негативно вплинула на аграрне виробництво, логістичну інфраструктуру, експортний потенціал та платоспроможність населення. За таких умов зростає роль державної політики як ключового інструменту формування ефективної системи продовольчої безпеки на засадах сталого розвитку.

Продовольча безпека розглядається як стан економіки та суспільства, за якого забезпечується стабільний фізичний та економічний доступ населення до достатньої кількості безпечних і якісних продуктів харчування відповідно до науково обґрунтованих норм споживання. Водночас концепція сталого розвитку розширює дане трактування, акцентуючи увагу на необхідності збалансування економічних, соціальних і екологічних складових агропродовольчої системи, що дозволяє забезпечити потреби нинішніх і майбутніх поколінь.

Актуальність дослідження ролі державної політики у забезпеченні продовольчої безпеки зумовлена трансформацією функцій держави в умовах ринкової економіки та посиленням впливу зовнішніх ризиків. Держава виступає не лише регулятором агропродовольчого ринку, а й активним суб'єктом стратегічного планування, фінансової підтримки аграрного виробництва, фор-